

Iniciativa Legislativa Popular

Proposició de Llei Reguladora del procés d'Ordenació i Protecció de L'Horta de València com a espai natural protegit

MEMÒRIA

- 1. Els valors de l'Horta.**
- 2. La desaparició de l'Horta.**
- 3. Les causes de la destrucció de l'Horta.**
- 4. Els plantejaments de la Llei.**
- 5. Conclusions**

1. Els valors de l'Horta

L'Horta valenciana constitueix un àmbit geogràfic d'especials característiques. L'existència de sòls d'alta productivitat agrícola conreats molt probablement des de l'època romana com assenyala Vicent Maroto¹ ha generat una cultura agrícola específica arrelada a la pròpia pràctica agrícola amb aportacions històriques successives fins el moment actual. Una cultura i una pràctica que té com a expressió física un paisatge únic amb una personalitat pròpia que l'identifica i forma part del patrimoni de la cultura valenciana. Com diu Joan Francesc Mira, "la cosa que els valencians millor hem fet més bé que cap altre poble".

Són molt els valors que presenta l'Horta i molts també els autors que els hi han fet palès. Moltes també les reunions, jornades, conferències i congressos que han tractat el tema. D'entre ells, sense cap ànim excloent de la importància que han tingut molts d'altres, volem recordar-ne dos.

D'una part, el "Seminario Internacional sobre la huerta de Valencia", organitzat per l'Ajuntament de València sota l'Alcaldia de la Sra. Rita Barberá amb la col·laboració de la Universitat Politècnica de València, el Comité Espanyol Programa Mab-Unesco, el Col·legi Oficial d'Enginyers Agrònoms de València i la Asociación Española de Parques y Jardines i realitzat del 28 al 30 d'abril de 1993. Les ponències, comunicacions i conclusions dels 67 experts que hi varen participar, foren publicades l'any següent i suposen un text d'obligada consulta i referència per qualsevol estudiós de l'Horta.

D'altra part el "Seminari sobre l'Horta de València" celebrat al si, de les "Jornades per l'Horta" del 10 al 14 de maig de 2000 a Bonrepòs i Mirambell organitzat per la Plataforma per un Cinturó d'Horta i la Fundació Valacastell del qual, de moment, només estan publicades les conclusions en la revista *La Roda del Temps*² junt amb el Dictamen del Consell Valencià de Cultura sobre la conservació de l'Horta de València en aquest Seminari, davant el procés continuat de destrucció de l'Horta en totes les seues vessants, es varen analitzar els processos que s'estaven donant i les possibles accions per encarar amb èxit el manteniment d'aquest espai. La pràctica totalitat de les conclusions allà manifestades amb el precedent del Seminari realitzat a València han servit de base per als plantejaments que guien la Proposta de Llei objecte d'aquesta Memòria.

Els valors de L'Horta han estat reiteradament manifestats per molts autors:

- ◆ Un valor cultural: l'Horta serveix de receptora per una activitat essencialment humana. L'Horta és el resultat de l'activitat de les persones, dels valencians i valencianes que han viscut i viuen de l'Horta de la saviesa que han anat acumulant al llarg dels anys i els segles sobre l'activitat agrícola que els hi serveix o els ha

---

¹**Vicent Maroto Borrego.** *Potencialidad y expectativas de la producción hortícola de primor en la huerta de Valencia.* "Seminario Internacional sobre la huerta de Valencia". Ajuntament de València. València, 1994.

²"La Roda del Temps". Revista d'estudis, divulgació i opinió de L'Horta Nord. Núm. 10, any 2001. Edita Edicions del Pont de Mallorca. Massalfassar, gener del 2001.

servit de manteniment i tots els elements generats entorn a aquesta activitat. L'Horta és una cultura i una cultura encara viva. Una cultura que ha anat evolucionant i aquesta evolució és el signe que demostra la seua vitalitat. Aquesta cultura dóna com a resultat l'espai organitzat segons unes característiques determinades. Aquesta cultura és també un signe d'identitat de la personalitat valenciana.

- ◆ Un valor històric: La cultura i l'espai de l'Horta és el resultat d'una evolució històrica de molts anys i segles. Que ha deixat una llarga llista d'elements com construccions d'arquitectura i d'obra civil, eines de treball, vocabulari, costums, ... , hui històrics, que han servit per anar conformant aquest espai des d'aquest punt de mira és un espai que resulta irrepetible.
- ◆ Un valor paisatgístic: Com a resultat d'aquest procés històric, entre altres, s'ha produït un paisatge específic amb característiques pròpies. Un tipus de paisatge que, a més a més de ser una senya d'identitat, correspon a una tipologia escassa a Europa com assenyalava l'informe DOBRIS de l'Agència Europea de Medi Ambient (1998) que només identifica altres 5 espais semblants a l'Horta valenciana en tota Europa (un més a Espanya, la Vega del Segura, i quatre més en la resta d'Europa).
- ◆ Un valor com a patrimoni arquitectònic i d'obra civil: Aquesta cultura ha produït tot un conjunt d'elements construïts entre ells edificis com les alqueries o les cases de camp, però també molts altres associats a l'activitat agrícola com els molins, les torres, ... I també una obra civil d'enginyeria hidràulica integrada per les sèquies, sènies, partidors, ...
- ◆ Un valor agrícola: Ja que les característiques edàfiques fan d'aquest sòl un bé material i un recurs natural molt escàs de fet, segons publicacions de la pròpia Generalitat Valenciana³ només existeix un total del 3,9% de sòl de màxima capacitat agrícola (Capacitat agrològica del sòl tipus A) al País Valencià. Això signifiquen unes 88.000 ha dels 23.255 km² (2.235.500 ha) de territori valencià. Aquestes 88.000 ha es reparteixen principalment entre la Vega Baixa del Segura i l'Horta de València.
- ◆ Un valor econòmic: Malgrat les dificultats de rendibilitat monetària de l'activitat agrícola d'aquest espai, no deixa de ser evident la seua potencialitat econòmica. Igualment resulta evident com la desaparició d'aquest espai significa directament la desaparició d'una activitat productiva i la pèrdua de la capacitat potencial de produir (per la població dedicada a l'agricultura) i de consumir (per la població metropolitana valenciana) productes de qualitat i frescos de l'Horta.

Ens trobem, en conseqüència, davant un espai de molt especials característiques com a recurs natural, paisatge, patrimoni arquitectònic i d'obra civil, activitat agrícola, realitat

---

³ **Carmen Antolín Tomás i Carlos Añó Vidal.** *Capacitat d'ús dels sòls de la Comunitat Valenciana.* en "El Sòl com a recurs natural a la Comunitat Valenciana". Generalitat Valenciana. Conselleria d'Obres Públiques, Urbanisme i Transports. València, 1998.

socioeconòmica, senyal d'identitat, referent històric i producció econòmica.

2. La desaparició de l'Horta

Aquest singular espai, però ha patit una notable agressió des dels anys 60 fins l'actualitat sota dos punts de vista. D'una part la degradació de l'espai produïda per la implantació d'usos totalment aliens a l'activitat agrícola i de fort impacte paisatgístic com ara cementiris de cotxes o abocadors de ferraltes, zones d'emmagatzematge de contenidors, abocadors de deixalles de tot tipus, construccions industrials, terres abandonades davant agressions que impedeixen la normal activitat agrícola (robatoris, contaminació de l'aigua, ...)

D'altra part, l'eixample urbà ha segut la causa directa de la progressiva desaparició de terres d'horta transformades en sòl urbanitzat que ha servit per al progressiu increment de l'extensió dels nuclis urbans de l'àrea metropolitana de València.

Ja Mª Jesús Teixidor⁴ va estudiar aquest procés i de la seua obra mostrem el mapa que reflexa l'expansió de la superfície urbana de la ciutat de València des del recinte emmurallat de la ciutat àrab fins l'actualitat. L'extraordinària expansió produïda a partir de 1965 resulta ben palesa.

Amb data més actual resulta especialment interessant l'estudi de Carmen Biot⁵ on realitza una anàlisi de l'evolució del conreu hortícola assenyalant unes 7.750 has de conreus hortícoles a l'entorn de l'Horta per a l'any 1995. Això però, la superfície agrícola amb terres de màxima qualitat (capacitat agrícola A) és molta més en l'entorn de l'àrea metropolitana valenciana

Als gràfics que s'adjunten, obtinguts de la publicació de la citada autora, es pot comprovar l'evolució de la superfície del conreu d'horta entre 1956 i 1991.

S'observa com la superfície hortícola ha minvat significativament per efecte fonamentalment de l'acció conjunta de la urbanització de l'Horta i de la transformació de terra d'horta en conreu de cítrics.

El procés urbanitzador de l'entorn metropolità ha estat especialment important i ha afectat sobretot el municipi de València, la zona oest i els eixos de comunicacions al sud i al nord. Per tant ha afectat, en major o menor mesura tota l'àrea metropolitana.

D'altra part, els sòls que altrament varen ser d'horta es corresponen a sòls de màxima qualitat, hui ocupats per cítrics fonamentalment, i que constitueixen per sí mateix un recurs

---

⁴**Maria Jesús Teixidor.** "València, la construcció d'una ciutat". Institució Alfons el Magnànim. València, 1982.

⁵**Carmen Biot Gimeno.** "La agricultura ecológica, alternativa para la preservación de la Huerta de València. Generalitat Valenciana. Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació. València, 1998.

natural molt escàs que potencialment pot ser terra d'horta.

El procés de ràpida pèrdua d'aquest patrimoni i recurs natural ha estat identificat per molts autors, però resulta, entre ells, indefugible assenyalar el *Dictamen del Consell Valencià de Cultura sobre la conservació de l'Horta de València* emès i fet públic en maig del 2000 tot coincidint amb les Jornades sobre l'Horta celebrades a Bonrepòs i Mirambell.

En el Dictamen, el Consell Valencià de Cultura manifesta com l'Horta de València està amenaçada i sofreix moltes agressions que suposaran la seua desaparició si no s'actua de manera immediata aturant tots els riscos després de preveure la desaparició de l'Horta en uns 50 anys de seguir les tendències actuals, conclou textualment així:

“El Consell Valencià de Cultura proposa i recomana:

De manera immediata, cal aplicar rigorosament la legislació vigent sobre patrimoni (Llei del patrimoni valencià) i la Llei d'espais naturals protegits.

En segon lloc, considerem que les Corts Valencianes i el Govern valencià tenen la capacitat necessària per a definir i aplicar urgentment un marc legal -amb la legislació espanyola i l'europea en vigor i, si convé, amb noves normes- per a la creació d'un organisme supramunicipal i interinstitucional que elabore i implemente un pla de protecció de l'Horta de València que nasca del màxim consens social possible i busque garantir la viabilitat dels usos agrícoles i derivats d'aquest medi humà productiu”

3. Les causes de la destrucció de L'Horta

Les conclusions del *Seminari sobre L'Horta de Bonrepòs i Mirambell* resulten referència obligada. Com diuen les mateixes conclusions:

“En el Seminari sobre l'Horta organitzat per la Plataforma per un Cinturó d'Horta i la Fundació Valacastell, els tècnics i professionals participants han analitzat amb rigor les diferents vessants de la realitat de l'Horta i les causes dels problemes que existeixen. S'ha actualitzat així el diagnòstic d'aquesta realitat com a base per a plantejar accions que només poden tindre com a objectiu el manteniment de forma sostenible de l'espai de l'Horta i així ajudar a la sostenibilitat de l'àrea metropolitana valenciana que no és imaginable ni compatible amb la destrucció i desaparició de l'espai que li dóna el nom”.

És per això que seguirem bàsicament el contingut d'aquestes conclusions per exposar el diagnòstic d'aquesta complexa situació. Les conclusions s'organitzen en vuit apartats que agrupen les diferents vessants del problema:

1. De caràcter general.
2. Sobre el medi físic que suporta les activitats a l'àrea.
3. Sobre l'activitat agrícola.
4. Sobre el patrimoni construït.
5. Sobre l'ordenació territorial de l'entorn metropolità.
6. Sobre l'actuació de l'administració pública autonòmica i local.
7. Sobre la gestió ambiental sostenible del territori.
8. Sobre les accions a realitzar.

1 de caràcter general.

Cal tindre ben present que no existeixen solucions màgiques ni immediates a la problemàtica de l'Horta. Només és possible abordar-la amb un ventall de mesures molt diverses que afecten les diferents vessants del problema.

A més a més, hi ha un seguit d'aspectes que condicionen la situació i la solució dels problemes. Així:

- ◆ La població de la ciutat no és conscient dels beneficis que li aporta l'entorn de l'Horta. Cal trencar d'alguna forma el sistema en què estem on s'ha perdut la relació entre el consum i l'origen dels productes així com també la relació entre el consum i el procés productiu dels productes consumits. D'alguna forma cal que el consumidor identifique origen i procés productiu dels productes que compra.
- ◆ Sociològicament existeix en la societat valenciana un "autoodi" que es tradueix en el menyspreu dels propis valors locals. Per això s'autojustifica la destrucció de l'Horta front a qualsevol iniciativa d'imitació de valors exteriors acceptats prèviament com a superiors. Cal, per tant, revaloritzar els propis valors.
- ◆ Segons Mara Cabrejas i Ernest García⁶ que han realitzat un treball en base a enquestes sobre la percepció que el ciutadà valencià té sobre l'Horta, existeix un consens general favorable a la conservació de l'Horta. Però simultàniament existeix una reiterada i sistemàtica traïció individual i dia a dia a aquest consens. L'Horta resta així com un record històric d'una memòria col·lectiva mitificada però sense una translació a una actitud quotidiana de preservació d'aquest espai.
- ◆ És una fal·làcia considerar l'agricultura com una activitat sense importància per a gent de baix estatus de fet, en la Unió Europea resulta cada vegada més preocupant el control sobre la qualitat dels aliments. El fenomen de les "vaques boges" està demostrant els riscos d'una producció agrícola i ramadera on el consumidor perd la referència sobre l'origen i procés de producció dels aliments. És per això que és possible un nou rol social per al llaurador que, a més a més de produir, garanteix la qualitat del producte. Es converteix així en responsable de la qualitat del producte consumit pel ciutadà.
- ◆ Al darrere de les activitats en l'Horta associades a l'agricultura sempre hi ha persones amb els seus sentiments, valoracions i motivacions. Qualsevol acció sobre l'Horta ha de considerar aquesta visió humanista de l'entorn.

2. Sobre el medi físic que suporta les activitats a l'àrea.

- ◆ Les terres encara conreades d'horta ho són sobre un sòl de la màxima qualitat

---

⁶Mara Cabrejas i Ernest Garcia. "València, l'Albufera, l'Horta: medi ambient i conflicte social". Universitat de València. València, 1997.

agrícola, capacitat agrícola tipus A, perfectament identificada en la cartografia temàtica de la Conselleria d'Obres Públiques, Urbanisme i Transports de la Generalitat Valenciana. Són part d'eixe 3.9% de superfície de la Comunitat Valenciana que hi ha amb sòls d'aquests tipus. La superfície d'aquesta categoria de sòls en l'entorn de València té una extensió molt major que la dedicada actualment a horta. Però igualment tota ella constitueix un recurs natural estratègic que cal mantenir per a les generacions futures independentment que en l'actualitat estiga conreat o no d'horta.

- ◆ Deixant de banda l'espai de l'Albufera, quasi tot l'àmbit està antropitzat però encara subsisteixen alguns espais seminaturals. La seua escassetat dins l'espai de l'Horta justifica el seu valor en l'Horta Nord són la marjal del Moro limítrof amb la comarca, la marjal de Massamagrell i els ullals i marjal del llit del Carraixet amb el Clot de Fretxina i el Clot de l'Estrela de fàcil regeneració i no n'hi ha més. També el bosc de l'Eixereta que és quasi un jardí i el bosc mediterrani de les riberes del Túria en l'Horta Sud estan les riberes dels barrancs com el barranc de Torrent. Justament pel poc que queda, tots ells són espais a protegir.
- ◆ Molt s'ha parlat sobre la transformació del rec a manta en rec a degoteig per estalviar consum d'aigua. Això però, en el nostre àmbit, el manteniment d'un nivell freàtic que evite la salinització de l'aquífer aconsella mantenir el rec a manta en les terres hortícoles.

3. Sobre l'activitat agrícola.

Òbviament l'Horta no és possible sense activitat agrícola. Per tant resulta consubstancial amb la protecció de l'Horta el manteniment de l'activitat agrícola productiva. És clar que això significa una activitat agrícola compatible amb els valors que es protegeixen. Les conclusions següents plantegen accions per tal d'orientar l'activitat productiva segons aquest objectiu últim.

- ◆ Només l'agricultura respectuosa amb els estàndards ambientals més exigents és sostenible. Particularment l'agricultura ecològica o orgànica constitueix un model prioritari a implementar de fet, el que la UE considera com agricultura ecològica i es certifica com a tal, significa una pràctica semblant a la realitzada pels llauradors fins fa 30 o 40 anys. Com a conseqüència, aquest recent plantejament de la UE es converteix en una estratègia compatible i determinant en el nostre cas per a la supervivència de l'Horta.
- ◆ Resulta quasi obligat crear un producte diferenciat, amb denominació d'origen. És possible crear un producte diferenciant fresc (menys de 24 hores entre recollida i venda) del no fresc.
- ◆ Cal potenciar les varietats autòctones.
- ◆ Cal crear una aula de formació permanent dels llauradors amb l'objectiu de formar en el coneixement dels mercats actuals i de generar un nou tipus de llaurador més

ajustat a la demanda actual tant en allò referent a les característiques del producte com en allò referent al servei que presta el llaurador com a responsable que garanteix la qualitat i el procés de producció.

- ◆ Cal potenciar les línies creditícies per a la gent jove i prestigiar el paper del llaurador en la societat actual com a productor directe d'aliments no contaminats, front als aliments amb incertesa de procedència, i de qualitat. També com a conservador d'un paisatge. Aquestes funcions del llaurador cal reconèixer-les des de l'escola.
- ◆ De manera coherent amb el punt anterior, cal establir ajudes o sistemes de compensació econòmica als llauradors pel manteniment de les terres d'horta en forma viva i productiva.
- ◆ Cal vertebrar els canals de venda dels productes locals.
- ◆ El llaurador es troba impotent front a les amenaces alienes a l'activitat agrícola com ara: l'expansió urbana de València i els pobles de l'Horta; la proliferació d'infraestructures; la contaminació de les sèquies; la contaminació atmosfèrica per ozó troposfèric; ... i no té esperança de futur. Cal invertir aquesta situació.
- ◆ La globalització o mundialització dels mercats està produint un efecte de pèrdua de control per part dels consumidors sobre l'origen i qualitat dels aliments. Això genera preocupació i angoixa en el consumidor davant la possibilitat de prendre aliments contaminants que puguen afectar la seua salut. Per aquest motiu, arreu del món, s'està produint un procés de relocalització de les zones de producció d'aliments cap a les zones periurbanes amb una relació més directa entre productors i consumidors que coneixen així de manera més directa l'origen dels seus aliments.
- ◆ Cal reinventar el paper o rol socioeconòmic del llaurador. Cal transformar un col·lectiu envellit per edat, deprimit culturalment i desprestigiad socialment en un nou col·lectiu que siga percebut com a productor d'aliments sans amb garanties de qualitat (ecològics) i que manté un espai productiu. Aquest espai garanteix la disponibilitat d'aliments des d'aquest punt de vista, l'Horta és multifuncional.
- ◆ Cal restablir una relació social directa entre consumidor (població urbana) i productor (llaurador ecològic). Això exigeix formació i promoció de la producció local des dels municipis. Recordem que a Berlín hi ha cues per a accedir a l'explotació d'horts municipals.
- ◆ El manteniment de l'activitat agrícola periurbana en l'Horta està en la línia de les polítiques de la UE en matèria de desenvolupament rural. Existeixen ajudes europees amb aquests objectius.

4. Sobre el patrimoni construït.

Com a resultat de l'activitat agrícola que s'ha produït al llarg dels segles en l'Horta, existeix un nombrós i ric patrimoni historicoartístic d'arquitectura i d'infraestructures, sobre tot infraestructures hidràuliques. És precís identificar i establir formes per al manteniment d'aquest patrimoni. Per això, el més factible és facilitar el seu ús per a activitats compatibles amb la seua preservació.

- ◆ Particularment, existeix un ric patrimoni arquitectònic originalment d'ús residencial del qual només una menuda part es pot utilitzar per a altres usos diferents. La major part és millor rehabilitar-ho per a mantindre l'ús residencial.
- ◆ També existeix un ric patrimoni d'infraestructura hidràulica. Cap la possibilitat de la seua declaració com a Bé d'Interès Cultural.
- ◆ En el procés de redacció de l'Avanç del Pla Verd de l'Ajuntament de València es va realitzar un treball exhaustiu d'inventari de tot aquest patrimoni en el municipi de València.
- ◆ En els projectes d'intervenció sobre el territori de l'Horta és possible una altra sensibilitat que respecte les preexistències i s'adapte a les seues regles de composició de l'espai. Les formes de les grans infraestructures trenquen l'ordre preexistent i generen un espai contundent i sovint caòtic per la generació d'interfases degradades. Aquest trencament de formes està en l'origen de la degradació de l'espai que l'envolta al generar espais residuals inútils per als usos agrícoles i grans volumetries massisses incoherents i contradictòries amb l'ús agrícola de l'entorn.

5. Sobre l'ordenació territorial de l'entorn metropolità.

És evident que l'acció sobre un problema de caràcter metropolità exigeix de solucions a nivell metropolità. Només és possible abordar amb èxit la qüestió des d'una perspectiva global i metropolitana. Altra cosa és la necessitat d'un organisme específic, entès com un nou nivell administratiu, és a dir, com una nova administració intermèdia entre la municipal i l'autonòmica. No es pot fer una translació directa des de la realitat d'una problemàtica metropolitana a la necessitat d'una administració metropolitana. El tema és complex i no existeixen solucions definitives. Però, si més no, poden fer-se dues coses. D'una part establir criteris que han de complir-se en l'ordenació territorial metropolitana. I d'altra establir les funcions que ha de complir eixe possible organisme metropolità o supramunicipal. Segons eixes funcions les característiques i la composició d'eixe organisme serà unes o altres.

D'altra part, l'Horta està protegida a les Normes de Coordinació Metropolitanas. Aquesta protecció s'ha revelat clarament insuficient però és un precedent on es va realitzar una delimitació de tot el sòl d'horta a l'escala 1:10.000. Aquesta delimitació és una referència clara de la zona a protegir encara que es pugen distingir subzones tal i com en el seu moment es va fer en la redacció del Pla Verd de l'Ajuntament de València.

Entre els criteris d'ordenació es poden assenyalar:

- ◆ L'àrea de València és la quarta regió industrial de l'Estat Espanyol en pocs anys el

sòl qualificat com industrial (unes 4.000 ha en l'actualitat) superarà la superfície del sòl d'horta (unes 5.000 ha en l'any 2000). Cal permetre la localització industrial a nivell global per a evitar la urbanització de determinades zones com les zones d'horta des d'aquest punt de vista hem de recordar que l'àrea metropolitana és una realitat dinàmica amb una extensió que ha variat i continua variant al llarg del temps. Així, l'extensió de l'àrea metropolitana ha anat creixent i, en aquests moments, de manera estimativa podríem considerar-la com l'àrea geogràfica amb centre a València que ocupa el triangle Sagunt-LLíria-Benifaió. Ben clar però, que segons els criteris que s'utilitzen la delimitació de l'àmbit metropolità pot ser una o altra.

- ◆ La població total de l'àrea metropolitana es troba estabilitzada o amb mínims augments, però, en canvi, s'està produint un procés d'immigració en l'Horta Nord de població provinent sobre tot de València capital que, en els darrers anys, perd població de manera lenta però contínua.
- ◆ No existeix un projecte de futur de l'àrea metropolitana que establisca les línies estratègiques i projectes significatius. Un projecte on haurien de participar tots els agents realment implicats.
- ◆ No existeix cap raó que justifique urbanitzar tot el litoral de manera contínua des de Vinaròs fins a Pilar de la Horadada. És més, generar un continu urbà de tot el litoral pot repercutir en generar des economies per l'absència de diversitat que repercuteix en degradació de la qualitat paisatgística.
- ◆ A nivell polític i institucional encara es plantegen les infraestructures de trànsit segons els sistemes de valors de fa 20 o 30 anys. Sistemes de valor progressivament abandonats en la resta d'Europa. Això explica que encara es plantegen infraestructures com el III Cinturó de Ronda que té el seu origen en 1966.
- ◆ Buchanan als anys 60 ja va demostrar que en una àrea densament poblada, qualsevol infraestructura de transport s'ompli, perquè actua de drenatge de tota l'àrea travessada. És per això que la intensitat de vehicles prevista o IMD no pot convertir-se en argument determinista en el procés de presa de decisions sobre el traçat de les infraestructures.
- ◆ A partir d'una determinada densitat d'infraestructura, la incorporació de més infraestructures pot generar un major perjudici econòmic que el benefici derivat de l'increment de l'accessibilitat.
- ◆ Les infraestructures constitueixen un mite de manera que qualsevol crítica s'interpreta com un atac al progrés quan realment no és així.
- ◆ El By-pass no està col·lapsat ja que porta una intensitat de 50.000 vehicles de IMD amb una velocitat mitjana de 114-124 Km/h segons l'últim mapa de trànsit del Ministeri de Foment. Funciona a plena capacitat però no està col·lapsat.

- ◆ No són acceptables tècnicament els projectes de carreteres que ignoren la realitat del territori que travessen.
- ◆ Tots els municipis de la comarca de l'Horta han augmentat progressivament els respectius sòls urbans i urbanitzables en l'actualitat la superfície de sòl urbà i urbanitzable de tots els municipis de l'Horta és major que la prevista en el mític Pla "desenvolupista" de 1966 o Adaptació a la Solució Sud del Pla de València i el seu entorn aprovat en 1946.
- ◆ La implantació de grans equipaments, com Universitats i altres, en sòl no urbanitzable del municipi de València esbiaixa les xifres reals de sòl no dedicat a usos urbans que són molt menors que les xifres oficialment qualificades d'usos rurals.
- ◆ Quan tot el planejament actualment vigent estiga executat, l'Horta de València serà una superfície envoltada de zones urbanes. El continu urbà de l'arc de Montcada i de la carretera vella de Barcelona quedarà connectat amb el continu urbà de la ciutat de València.
- ◆ El PGOU de València i les Normes de Coordinació Metropolitana de l'Horta estan hui en dia esgotats i és previsible la seua revisió amb el risc que això suposa de nous increments desorbitats de sòl urbanitzable en terres d'horta.
- ◆ Estem assistint a un cicle de "boom" de l'activitat immobiliària però l'habitatge que es construeix és més un bé d'inversió que un bé de primera necessitat. Aquest motiu justifica encara més la protecció de les terres d'horta front a la urbanització. No es tracta de no deixar construir sinó que la urbanització es realitze sense destruir recursos naturals o patrimoni existent.
- ◆ La salvaguarda d'espais d'interès col·lectiu només és possible mitjançant una figura de planejament supramunicipal o metropolitana que permeta una visió global del territori.
- ◆ Lliurar la iniciativa d'ordenació territorial única i exclusivament als Ajuntaments només pot portar a una urbanització progressiva de tot el territori per extensió de la taca urbana.
- ◆ Dins una possible revisió del planejament metropolità és necessari identificar i determinar el sistema d'espais naturals o rurals que constitueixen un Capital Natural a preservar per a les generacions futures i garantir així la sostenibilitat del desenvolupament socioeconòmic. Igualment cal delimitar un sistema de corredors verds metropolitans de connexió dels espais esmentats.
- ◆ L'ordenació del territori metropolità haurà de localitzar les infraestructures de transports i els equipaments allà on siga desitjable o, si més no, acceptable el desenvolupament urbanístic i no hauran de localitzar-se allà on expressament siga

inadmissible la urbanització. Cal així una anàlisi rigorosa de l'aptitud del territori a la urbanització. Les terres d'horta no són aptes per la seua qualitat agrícola.

- ◆ En l'actualitat les zones protegides d'horta pel planejament urbanístic municipal estan servint com a reserva per a la localització d'usos no previstos al seu moment (com en el cas de la ZAL). Cal establir algun sistema que evite aquesta perversió.

Ara bé, davant aquesta problemàtica resulta prou evident la necessitat de formular un Pla d'Ordenació de l'àrea metropolitana que tinga en compte de manera global tots els aspectes. Però també, resulta obvi que aquest objectiu s'extralimita dels objectius de la proposta de llei. Aquesta es centra en la protecció de l'Horta i planteja, en conseqüència, que les grans infraestructures i elements territorials que estructuren físicament les àrees urbanitzades o per urbanitzar han de localitzar-se, en tot cas, fora de les terres d'horta de fet, resulta clar que, a nivell metropolità, no existeix escassetat de sòl per a construir, i per tant, la protecció d'una zona concreta, l'horta, no és per sí mateix cap obstacle a què es puga construir en altres zones de l'àrea metropolitana. Això si, l'estructuració d'aquestes zones i adequada connexió, en el seu cas, ja és un tema més global d'ordenació territorial de l'àrea metropolitana que, com hem assenyalat, sobrepassa els objectius de la proposta de llei.

6. Sobre l'actuació de l'administració pública autonòmica i local.

- ◆ La protecció de l'Horta exigeix d'un context social favorable a la seua conservació.
- ◆ Existeixen instruments com la figura de "paisatge protegit" recollida en la Llei valenciana d'espais naturals protegits que són d'aplicació directa per a la protecció de l'Horta.
- ◆ El fet que dins el Pla de Desenvolupament Regional 2000-2006 no s'hagen incorporat projectes de manteniment de l'Horta com a espai agrícola periurbà per a l'obtenció de subvencions europees dins les noves línies europees d'acció representa, lamentablement, una oportunitat perduda més.
- ◆ Molta part del SNU protegit del municipi de València està constituït per sòls degradats (magatzems, abocadors, ...)
- ◆ De les 7506 ha del municipi de València només 2325 ha. ho són d'horta. Hi ha 897 ha de cítrics en terres que eren d'horta.
- ◆ El Pla Verd que el propi Ajuntament de València va promoure, lamentablement, va ser abandonat.
- ◆ No ha existit mai fins l'actualitat una política agrària real amb l'objectiu de

manteniment de l'Horta.

- ◆ El Tribunal de les Aigües ha mostrat de forma sistemàtica el seu desinterès pel manteniment de la qualitat de les aigües i evitar la seua contaminació produïda pels abocaments d'aigües residuals. Sovint les sèquies estan més interessats a cobrar pel vessament d'aigües residuals que a garantir una aigua amb característiques adequades.

7. Sobre la gestió ambiental sostenible del territori.

Resulta també evident que el problema que es planteja sobre l'Horta afecta directament qüestions de sostenibilitat de fet, la protecció de l'Horta significa la protecció d'un recurs natural que la globalització econòmica vesteix falsament com un recurs innecessari. Així, estem assistint a una realitat contradictòria. D'una part els preus dels productes agrícoles propis no són competitius davant els preus de productes semblants importants i produïts en zones de baixos salaris. És el cas de la xufa ja que la xufa importada presenta preus de l'ordre de la meitat dels preus de la xufa de producció pròpia. Ara bé, d'altra part, en termes físics i a nivell global valencià, espanyol, europeu o mundial la superfície de sòls agrícoles productius d'alta qualitat són molt reduïdes i escasses el que els hi converteix en un recurs natural a protegir. És a dir, és un recurs natural que pot ser en un futur siga necessari i, en conseqüència, per motius d'estratègia econòmica o en altres termes, per motius de sostenibilitat, interessa preservar a les generacions futures.

Aleshores, estem parlant no de preservar una cultura, una activitat, unes formes de vida, un patrimoni o un paisatge des d'una actitud romàntica o d'enyorança del passat sinó de mantenir un recurs natural i una activitat productiva agrícola essencial per un desenvolupament sostenible de la nostra, tota, la societat valenciana.

En conseqüència, els instruments de gestió ambiental han d'ajustar-se i aplicar-se al nostre cas en aquest sentit podem dir que:

- ◆ Les Agendes 21 locals són un instrument per a la gestió sostenible de les ciutats. Això però, al País Valencià, encara s'està lluny de convertir-se en un instrument eficaç. Fins ara, en el millor dels casos, ha servit per a realitzar rigoroses auditories ambientals però no s'ha avançat més en la implementació de les mesures de sostenibilitat. València va firmar la Carta de Aalborg però no ha desenvolupat cap altra acció per a la sostenibilitat. Per això, és necessari realitzar les Agendes 21 locals i incorporar-hi els aspectes relacionats amb la protecció de l'Horta i el manteniment de l'activitat agrícola segons els criteris ja manifestats.
- ◆ És possible una Agenda 21 metropolitana o comarcal tal i com han fet en altres àrees metropolitanes semblants a la valenciana. Això no és incompatible amb les Agendes 21 municipals.
- ◆ La sostenibilitat exigeix: no sobrepasar la capacitat de càrrega del territori; la justícia social i ambiental; usar els recursos renovables a taxa de reposició natural; usar els recursos no renovables a ritme de substitució; i no superar la capacitat d'absorció dels contaminants per l'aire, el sòl i l'aigua.

- ◆ Les economies urbanes cap a la sostenibilitat deuen: invertir en Capital Natural (com ara el sòl agrícola de màxima qualitat en el nostre cas); fomentar el creixement del Capital Natural; expandir el Capital Natural cultivat per tal de preservar espais naturals; i buscar l'eficiència en edificació i transport.
- ◆ Són objectius de les ciutats sostenibles la racionalitat en l'ús del sòl i la mobilitat urbana sostenible.
- ◆ La sostenibilitat en l'àrea metropolitana de València gira en torn a 7 eixos:
  - manteniment i promoció de la biodiversitat (creació de corredors biològics com ara el barranc del Carraixet, creació d'àrees tampó, ...)
  - prioritzar l'agricultura ecològica (que permet mantindre l'estructura agrària i el paisatge i permet també una rendibilitat econòmica)
  - conservació dels recursos hídrics (depuració d'aigües, reutilització aigües depurades, ...)
  - gestió ambiental integral de la indústria.
  - gestió de residus.
  - reducció de les emissions de CO₂.
  - informació, formació i participació.

8. Sobre les accions a realitzar.

Com a conseqüència de totes les conclusions anteriors sobre la problemàtica a resoldre, resulten adients un conjunt d'accions o línies d'acció a mamprendre com ara:

Amb caràcter immediat:

- ◆ Decidir una moratòria en el procés d'urbanització de l'espai de l'Horta per tal de no admetre cap nova transformació de sòl agrícola fins abordar amb rigor una ordenació territorial sostenible com també, si fos possible, establir les mesures de mercat i d'organització administrativa que garantisquen la sostenibilitat metropolitana.

A mitjà o llarg termini:

- ◆ Utilització de les figures d'ordenació territorial existents per acomplir els objectius d'ordenació i protecció de l'Horta entre eixes possibles figures estan:
  - Paisatge Protegit de la Llei valenciana d'espais naturals
  - Parc agrícola, utilitzada al Baix Llobregat
  - Reserva de la Biosfera de la UNESCO, utilitzada en URDAIBAI
- ◆ Establir ajudes econòmiques i limitacions d'usos tot seguint les línies d'actuació promogudes des de la UE.
- ◆ Protegir el patrimoni rural.

- ◆ Crear un organisme supramunicipal o metropolitana per a la gestió de l'espai rural i que impedisca la seua urbanització.
- ◆ Promoure la realització d'Agendes 21 locals i/o comarcals.
- ◆ Crear un Banc de Capital Natural mitjançant un canvi de l'Estatut d'Autonomia de manera que siga independent la gestió del Capital Natural de la conjunturalitat política. Aquesta institució tindria la funció de mantenir els béns declarats com a Capital Natural per a les generacions futures. Hauria de tindre la capacitat d'establir taxes ecològiques amb la finalitat del manteniment d'eixe Capital Natural i facilitar l'equidistribució dels beneficis i costos de la sostenibilitat.
- ◆ Reconèixer els serveis ambientals de determinades activitats com l'agricultura periurbana, comptabilitzar les externalitats ambientals i redistribuir de manera més justa els beneficis i costos derivats de la sostenibilitat.
- ◆ Establir sistemes de compensació supramunicipal de forma que part dels ingressos derivats dels processos d'urbanització es canalitzen cap als municipis amb sòls protegits en pagament pels serveis ambientals que realitzen al conjunt de la societat.
- ◆ Mantindre de forma permanent una educació ambiental que facilite a la població el coneixement sobre els processos associats als recursos que consumeix i els residus que genera així com el Capital Natural que cal mantenir.

4. Els plantejaments de la Llei

Davant aquesta complexa situació, el grup de ciutadans i organitzacions integrats en la Plataforma per un Cinturó d'Horta, a través de la Comissió Promotora que firma la sol·licitud adjunta junt amb el conjunt de ciutadans que amb la seua firma fan palès el seu suport presenten la **Proposició de Llei Reguladora del procés d'Ordenació i Protecció de L'Horta de València com a espai natural protegit** redactada segons el text que s'adjunta per a ser tramitada segons el procediment d'Iniciativa Legislativa Popular (ILP) legalment regulat.

Del conjunt d'aspectes ja assenyalats en els punts anteriors es desprèn la complexitat del problema i la necessitat d'abordar-lo des de molt diferents punts de vista. Això però, segons la Llei 5/1993, de 27 de desembre, reguladora de la Iniciativa Legislativa Popular de la Comunitat Valenciana, article 3, no és admissible pel procediment de ILP lleis que suposen modificacions pressupostàries.

Amb aquestes referències la proposta de Llei es planteja de la següent manera en primer lloc, establir una suspensió cautelar de llicències d'obra de tot tipus en tots els municipis de l'entorn metropolità de l'Horta que disposen de sòls de màxima qualitat agrícola (capacitat agrològica A segons la cartografia temàtica de la Conselleria d'Obres Públiques Urbanisme i Transports de la Generalitat Valenciana) i, en conseqüència, susceptibles d'activitat agrària hortícola.

Amb aquesta suspensió de llicències vigents, s'expressa un manament de les Corts Valencianes al Govern Valencià perquè en un termini màxim d'un any delimita i declare com a espai natural protegit segons la Llei 11/1994, de 27 de desembre, de la Generalitat Valenciana, d'Espais Naturals Protegits de la Comunitat Valenciana l'àmbit de l'Horta. Un cop delimitat l'àmbit de protecció, la suspensió cautelar de llicències es mantindrà per un màxim d'un any més en el susdit àmbit.

També en forma de manament de les Corts Valencianes, el Govern Valencià disposa en total d'un màxim de dos anys per a elaborar i enviar a les Corts per a la seua aprovació el corresponent Pla d'Ordenació segons la mateixa Llei 11/1994 de la Generalitat Valenciana.

Aquesta suspensió cautelar de llicències és una pràctica habitual en els processos de redacció del planejament municipal i és una mesura preventiva per evitar transformacions irreversibles dels espais a protegir mentre es redacten i tramiten els documents d'ordenació adjunts.

El Capítol II de la proposta de Llei estableix els criteris bàsics d'ordenació i protecció de l'Horta de València que complementen els ja establerts a la mateixa Llei 11/1994 de la Generalitat Valenciana de manera innovadora, s'hi inclou també el concepte de Capital Natural entès com el conjunt d'elements del medi a traslladar a les generacions futures obrint així una via concreta per aplicar el concepte de sostenibilitat al territori.

Conscients que la protecció i ordenació del territori no és suficient per a mantindre l'Horta, l'art. 8 introdueix un conjunt de mesures de foment de l'activitat agrícola a tindre en compte en l'instrument d'ordenació.

El Capítol III estableix el procediment, règim jurídic i efectes de la declaració de l'Horta com a espai natural protegit.

El procediment de formació es basa en l'establert a la ja susdita llei 11/1994 de la GV amb un conjunt de particularitats coherents amb la importància i complexitat de l'àmbit objecte d'estudi. A més, el règim jurídic i els efectes de la declaració són els previstos a la mateixa llei.

Al Capítol IV es crea el Consell Assessor per a l'Ordenació i Protecció de l'Horta de València que es concep com un organisme supramunicipal i interinstitucional de caràcter consultiu. Aquest Consell té la funció de vetllar pel procés de protecció i ordenació de l'Horta i es convertiria en l'òrgan gestor de l'espai natural un cop finalitzat el procés de declaració i de formació del Pla d'Ordenació. És a dir, serà l'encarregat de vetllar pel manteniment a llarg termini del Capital Natural identificat durant el procés. És per això, que la seua composició i funcions estan definides amb aquesta visió última buscant siga el més independentment possible del poder polític generalment mediatitzat per visions a curt termini marcades pels períodes electorals.

En les disposicions addicionals, conscients que la proposta no pot establir normes amb repercussions pressupostàries, s'inclouen un conjunt de manaments al Govern Valencià perquè estudie la viabilitat de diverses mesures complementàries de l'ordenació i protecció de

l'Horta.

Finalment, mereix una especial atenció el cas de La Punta. Conscients de la greu situació que s'està vivint en aquesta zona a causa de la decisió d'implantar la ZAL del Port de València en una zona classificada al seu moment com no urbanitzable d'especial protecció entenem que davant la present iniciativa de protecció de l'Horta i sent desitjable buscar el diàleg i el consens social sobre el model territorial futur per als ciutadans valencians de l'entorn on viuen és necessari estendre la moratòria o suspensió cautelar de llicències també a aquest àmbit, paralitzant el procediment en marxa, als efectes que, durant aquest període es genere pel bé de la societat valenciana una iniciativa de consens entre les principals parts afectades: veïns de la zona, el port, l'Ajuntament i la Generalitat.

Com a conclusió, la proposta de Llei que s'adjunta arreplega de manera significativa les propostes realitzades per molt autors sobre el tema de l'Horta, especialment les aportades en el Seminari sobre l'Horta de Bonrepòs i Mirambell de maig del 2000 i significa la concreció del Dictamen sobre l'Horta aprovat per unanimitat pel Consell Valencià de Cultura i fet públic en les mateixes dates.

5. Conclusions

Davant l'evidència que les terres agrícoles d'alta qualitat de la comarca i entorn metropolità de l'Horta representen uns recursos naturals que garanteixen una qualitat de vida, i un patrimoni històric cultural, agrícola, arquitectònic i d'obra civil que sentit com a nostre constitueix un fet diferenciador de la nostra nacionalitat històrica.

Per totes les raons fins ara expressades, els valencians i les valencianes conscients de la nostra responsabilitat de traslladar a les generacions futures, els nostres fills, aquests recursos i aquest patrimoni, presentem la proposta de llei que s'acompanya.

Aquesta proposta de llei és una crida al seny i al consens social en un tema de tots i totes, en un tema que exigeix mostrar la nostra sensibilitat i la nostra valencianitat per a cuidar, preservar i potenciar un llegat històric únic.

No resulta admissible l'ambigüïtat ni la doble moral davant aquesta horta malalta que se'ns va si no actuem de manera ràpida i ferma.

Som molts els qui així pensem i el Dictamen del Consell Valencià de Cultura, aprovat per unanimitat, demostra la preocupació real de la societat davant aquest tema.

El progrés significa guanys per a millorar les nostres condicions de vida en la nostra casa, les condicions de vida del poble que ha pres la iniciativa, i per a nosaltres, l'horta és la nostra casa.

És una mentida fal·laç acceptar sense limitacions guanys monetaris per a millorar la nostra casa individual a costa de destruir la nostra casa comuna: la terra on vivim. No és admissible una urbanització sense límits perquè és sinònim de destrucció de la mateixa manera que una llibertat sense els límits derivats de la convivència en un territori

necessàriament comú també és sinònim de destrucció.

Els valencians i les valencianes que recolzem aquesta iniciativa, en l'exercici de la sobirania popular, assumim el protagonisme de valoritzar l'entorn de l'Horta on vivim i la voluntat de preservar-la verda i viva. Volem que s'ature el procés urbanitzador d'aquestes terres i gaudir per ara i per sempre de la seua existència. I volem que els nostres representants polítics assumisquen també les nostres propostes i les facen realitat aprovant i publicant la llei i realitzant els manaments en ella continguts.

Esperem amb tensa i serena alerta el resultat del debat dels diputats de les Corts Valencianes i els demanem amb l'autoritat derivada del recolzament social que ens avala, que actuen i voten en consciència sense deixar-se portar per altres interessos diferents als del benestar i la voluntat general del poble que ha impulsat aquesta iniciativa popular.